

Amos Oz' hårdisk

Den israeliske författaren Amos Oz (* 1939) är världsberömd, åtminstone i västvärlden. Av hans 25 romaner har många översatts till de stora världsspråken. På svenska finns 15 verk. Den bok som blev hans internationella genombrott var den självbiografiska romanen *En berättelse om kärlek och mörker* (sv. övers. 2005). Hans senaste bok *Hur man botar en fanatiker* (sv. övers. 2006) har i Sverige delats ut gratis till 140 000 gymnasister.

Oz kallas i väst för "Israels samvete". Han har vid olika tillfällen krävt eld upphör i de många krig som Israel fört. Fast det är ett varumärke som är mer än tvivelaktigt. Amos Oz har alltid försvarat staten Israels handlande. Samtliga krig har varit nödvändiga.

Det är omvärlden som är den skyldige. Så här säger Jacqueline Rose, en kännare av Oz' författarskap. " ... Det är deras [israeliternas] själ som utsätts för skada, snarare än palestinierna som skadas som folk." ¹

Så här uttryckte sig Oz om det senaste 22-dagarskriget i Gaza, som naturligtvis var Hamas skuld. Han krävde ett eld upphör " ... under vilken de inte skjuter på oss i utbyte mot att vi lättar på blockaden mot Gazaremsan". ² Observera att han inte kräver att blockaden ska upphävas utan att den lättas. Det är en hållning som detta som i västvärlden förtjänat honom beteckningen 'samvete'.

Nedan ett utdrag ur en blogg (Ellis "The Sharp Side") som klargör vad som är grunden i Amos Oz' syn på omvärlden dvs araberna. ³

Per-Erik Wentus (25/2 2009)

På omslaget på den brittiska pocketutgåvan av Amos Oz *En berättelse om kärlek och mörker* (Wahlström & Widstrand 2007) finns ett enda citat: "En av de roligaste, mest tragiska och rörande böcker jag någonsin läst." Vad som inte sägs är att den anonyme recensenten på *The Guardian* är Linda Grant – en fanatisk sionist.

En berättelse om kärlek och mörker är en sionistisk släktrönläsa, fullpackad med excentriska, varmhjärtade och lekfulla dickensfigurer. Avirama Golan uttryckte det väl när hon recense-rade boken för den israeliska tidningen Haaretz och beskrev den som en "självbiografisk roman". Alla självbiografier innehåller påhittade element men Oz bok tillhör den fullfjädrade sorten. Han menar sig komma ihåg långa samtal han hade som barn. Hans minnen av platser är fullpackade med otroliga detaljer. Men boken är inte några oskyldiga memoarer. Hans färgstarka skepparhistoria om en judisk familj störs av onda människor – araber. Praktiskt taget osynliga i första delen av boken, träder de fram ur Palestinas skuggor för att ställa till bråk. Det är inte svårt att förstå att denna självvrätfärdigande berättelse om sionister som älskvärda, varmhjärtade, mysiga människor vars existens är hotad av tokiga, irrationella araber har visat sig vara utomordentligt populär i Israel.

Avirama Golan noterar, "Varje val (Oz) har gjort – litterärt, historiskt, psykologiskt eller språkligt – avslöjar hur bunden han är till den hårdföra sionismen, som han kallar dem." Den

¹ Se Aida Edemariam "A life in writing: Amos Oz", i: *The Guardian*, 14 februari 2009.

<www.guardian.co.uk/culture/2009/feb/14/amos-oz-interview/print>

² Se Maya Sela. "Amos Oz: Hamas responsible for outbreak of Gaza violence" i: *Haaretz.com* 30 dec 2008.

<www.haaretz.com/hasen/spages/1051017.html>

³ <ellissharp.blogspot.com/2005/11/amos-oz-hard-disk.html>

hårda kärnan i de uppfattningar som driver Oz visar sig naknast i hans korta, farbroderliga bok *Help us to divorce: Israel and Palestine – Between right and right*. Låt oss titta på några av de centrala åsikterna Amoz Oz står för, tagna från denna bok:

1. ”De israeliska judarna är i Israel därför att det finns inget annat land i världen som judarna, som folk, som nation, någonsin skulle kalla sitt hem.”

Men vänta nu...att vara jude innebär att man bekänner sig till en religion. Judar lever alldeles utmärkt tillsammans med andra religioner över hela världen. Religion bestämmer inte stats-tillhörighet. Italien är förvisso ett katolskt land men för att vara italienare är allt som krävs att du är född där, inte att du är katolik. Vad gäller ”inget annat land i världen” så övervägde sionismens pionjärer att grunda en stat i Argentina och i centrala Afrika innan de till slut bestämde sig för Palestina.

2. ”Båda folken, de israeliska judarna och palestinaaraberna, har lika djupa, skilda historiska och känslomässiga rötter i landet.”

Detta är helt enkelt inte sant. Sionistiska bosättare anlände inte till Palestina förrän i slutet av 1800-talet. Araber hade levt i Palestina i århundraden. Även då FN delade ut land för en sekteristisk judisk stat 1947, utgjorde araberna majoriteten av befolkningen.

Med ”känslomässiga rötter” antar jag att Oz hänsyftar på bibeln. Förutom att den är skönlitteratur, så kan det knappast hävdas att den legitimerar ett rasistisk, koloniserande projekt i det tjugonde århundradet. Ironiskt nog har modern arkeologi visat att det fanns en historisk företeelse som kallades Israel och som existerade en kort tid runt 800-700-talet före vår tideräkning men att den inte var judisk utan hednisk, och att Jerusalem inte var dess andliga centrum.

3. ”Halva Israels befolkning är människor som kastades ut från arabiska och islamska länder.”

Men det var grundandet av Israel 1948 som skapade den situationen, precis som Israels angrepp på palestiniernas mänskliga rättigheter har gjort Israel hatat i hela Mellanöstern – inte för att de är judar utan för att de är sekteristiska koloniala råskinn. Inte heller är ”utsparkade” en korrekt beskrivning av det som skedde. 1948 levde 800 000 judar i de arabiska länderna, motsvarande sex procent av världens alla judar. I exempelvis Irak fanns ett 2500 år gammal judiskt samhälle. Den brittiska regeringen tyckte det var en lysande idé om judarna lämnade sin marionettkoloni Irak och lät etniskt utrensade palestinier ta över deras hem. Det var inte förvånande att idén inte väckte någon entusiasm bland dem som uppgörelsen sades gynna. Som svar på de irakiska judarnas motvilja att lämna sina hem inleddes en 14 månader lång antijudisk terrorkampanj. Vilka låg bakom denna terrorism? Alla historiska fakta pekar på Israel. Och den fungerade. Judar drevs ut ur Irak av judar, för att öka storleken på den judiska minoriteten i Israel.

4. ”Det moderna Israel är inte en resultatet av ett kolonialistiskt företag.”

Fräckheten hos sionister som Oz är verkligen häpnadsväckande. Dokumentationen av sionismens ursprungliga strävanden och den påföljande ockupationen är enorm. Både i dess teori och praktik är och har sionismen alltid varit ett hänsynslöst kolonialistiskt projekt. Theodor Herzl, sionismens grundare, var enormt imponerad av det sätt Cecil Rhodes la beslag på Mashonaland och Matabeleland från dess ursprungsbefolkningar. Han tyckte att det var en fantastisk förebild för upprättandet av en judisk stat. Expropriera först mark och gör er sedan av med infödingarna, men som Herzl samtidigt varnade för, ”processen att expropriera och avhysa de fattiga måste utföras diskret och varsamt.”

4. ”Judarna har rätt att vara en majoritet i ett litet land.”

Här ser vi den sekteristiska kärnan i sionismen. Varför skulle judarna – eller någon religiös eller etnisk grupp – ha en *naturlig rätt* att någonstans vara en majoritet, allra minst i ett land de stulit från den inhemska befolkningen genom övervåld?

Jag är vit britt. Har jag rätt att säga att vita briter har en naturlig rätt att utgöra en majoritet i Storbritannien? Skulle inte tro det. Om hundra är kanske de flesta briter är svarta, bruna eller av blandad ras och de vita är i minoritet. Vad spelar det för roll? Att majoriteten av Israels befolkning består av judar beror uteslutande på etnisk rensning och den sekteriska ”hemvändarlagen”, som tillåter judar från hela världen att flytta dit utan att ha någon anknytning till Mellanöstern överhuvud taget. På samma gång hindrar Israel de palestinska flyktingarna att återvända till de hem de fördrevs från 1948 och det land som bit för bit fortsatt att stjälas från dem under mer än ett halvt sekel. Israel tillåter inte dessa flyktingar innanför sina gränser. Och för Amos Oz är det i sin ordning. Vad honom anbelangar kommer allting att lösas om palestinerna får sin egen stat vilken, som han så charmerande uttrycker det, ”till och med kommer att vara mindre än Israel, men det kommer att vara ett hem.” Och det är där dessa 5 miljoner flyktingar ska pressas samman, för att det inte finns plats för dem i den stat som på konstgjord väg upprätthåller en judisk majoritet.

5. ”Ingen av dem (israeler och palestinier) är en ö och ingen av dem kan helt blanda sig med den andra. Dessa två halvöar bör höra samman men på samma gång lämnas åt sig själva.”

Bakom de vardagliga metaforerna talar här en rasist och sekterist. Det är knappast förvånande att Oz är en hängiven anhängare av muren som byggts för att stänga in palestinerna i deras utomhusfängelser, eller att han stödjer en stat som förvägrar palestinerna på Västbanken rätten att gifta sig med araber i Israel. Sådana grymheter påminner om apartheidsystemet i Sydafrika. Men så är ju Israel också ett land där rasistiska kommentarer från ledande regeringsledamöter väcker få reaktioner. I augusti 2003 ivrade kabinettsmedlemmen Gideon Ezra för förslaget att använda araber som säkerhetsvakter i Israel därför att bara de ”hade förmågan att lukta sig till andra araber”.

Gideon Levy kommenterade vid tillfället (*The Scent of Racism, Haaretz, 25 augusti 2003*):

”Skilda principer för judar och araber har sedan länge varit det självklara här. Man behöver inte gå till de ockuperade landområdena – där sedan länge apartheidvägar endast till för judar och utgångsförbud endast för araber varit en realitet – för att kunna bevittna uppdelningen. Den finns här, inom landet. I skydd av säkerhetsläget har fenomenet vuxit till oroväckande proportioner, mycket mer än nödvändigt. Arabiska studenter har svårt att hyra lägenheter i judiska städer endast på grund av sitt etniska ursprung och utan att detta kan rättfärdigas säkerhetspolitiskt. Landets arabiska medborgare vågar inte lämna sina byar och städer på grund av den misstänksamhet och förödmjukelse de möter i varje kontakt med judiska medborgare eller med myndigheterna.”

De mest värtaliga bland Israels kritiker är själva israeler, och judar finns i första ledet i den anti-sionistiska rörelsen. Amos Oz hör inte till dem. Skulle Amos Oz vara ”Israels samvete”? Det var nog bland det dummaste jag hört, som min moster Dot brukade säga.

Översättning: Bengt Isaksson